

การศึกษาชั้นเรียน (Lesson study):

แนวคิดใหม่ในการพัฒนาวิชาชีพครู

Lesson Study: A New Concept for Teacher Professional Development

นภาพร วรเนตรสุดาทิพย์¹ (Naphaporn Woranetsudathip)

บทคัดย่อ

การศึกษาชั้นเรียน (Lesson study) ในรูปแบบหลักในการพัฒนาวิชาชีพครู รูปแบบนี้ได้รับการพัฒนาและใช้ได้ผลดีในประเทศญี่ปุ่นมาแล้ว และรูปแบบการสอนคณิตศาสตร์แบบเปิดที่ใช้นวัตกรรม Lesson study ได้รับการพัฒนาและปรับปรุงให้เกิดการสอนที่ยั่งยืน รูปแบบนี้มีความสำคัญในการพัฒนาครูอย่างต่อเนื่องตามเหตุผลคือ 1) ทำให้เกิดความเข้าใจแนวคิดและแนวปฏิบัติการสอน 2) ปรับเปลี่ยนความคิดวิธีสอนและการเรียนรู้ 3) ครูได้รับการพัฒนาจากผลสะท้อนของนักเรียน 4) ได้รับการสนับสนุนจากเพื่อนครูด้วยกัน ข้อดีของรูปแบบ Lesson study คือ ช่วยลดอุปสรรคเรื่องจำนวนเด็กต่อห้องเรียนที่มากเกินไปได้ และครูจะได้ประโยชน์ตรงจากการพัฒนาแผนการเรียนรู้จนทำให้เกิดการวิจัยขึ้นได้ การเรียนแบบเปิดในการเรียนการสอนคณิตศาสตร์ เป็นการเน้นให้นักเรียนเสาะหาคำตอบโดยได้ร่วมกันคิด นักเรียนแต่ละคนจะมีประสบการณ์ในการเรียนรู้ที่แตกต่างและการหาเหตุผลมาสนับสนุนและเด็กนักเรียนจะได้อภิปรายผลร่วมกันโดยครูและนักเรียนจะร่วมสรุปประเด็นความรู้ได้ ซึ่งรูปแบบนี้จะสามารถพัฒนาศักยภาพทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนแต่ละบุคคลได้ ซึ่งกระบวนการ Lesson study มีดังนี้ 1) สร้างสถานการณ์หรือโจทย์การเรียนรู้ 2) สร้างสื่อการเรียนรู้จะช่วยให้เห็นวิธีการคิดของผู้เรียนแต่ละคนและช่วยให้ผู้เรียนแต่ละคนแสดงศักยภาพของตนเองอย่างเต็มที่ 3) การมีช่วงเวลาให้ผู้เรียนรู้ด้วยตนเอง 4) การแลกเปลี่ยนแนวความคิดร่วมกัน

¹ อาจารย์โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยขอนแก่น (ศึกษาศาสตร์) ระดับประถม

ของผู้เรียนแต่ละกลุ่ม 5) ขั้นตอนการสรุปครูจะทำหน้าที่เชื่อมโยงความคิดของกลุ่ม
ทุกกลุ่ม 6) สะท้อนผลการสอน 7) แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเพื่อนร่วมวิชาชีพ ลักษณะ
ของ Lesson study แตกต่างจากการพัฒนาครูทั่วไป คือ การเปิดโอกาสให้ครูได้มองเห็น
เห็นการสอนและการเรียนรู้ในชั้นเรียนอย่างเป็นรูปธรรม นักเรียนเป็นหัวใจหลักในการ
เรียนการสอน และครูได้มีบทบาทสำคัญในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการสอนและ
การพัฒนาหลักสูตร

Abstract

Teaching through the lesson study for the teacher professional development has been improved and used effectively in Japan. The open approach in mathematics with innovation of lesson study has been developed to be a permanent teaching style. This technique is of important in the continuous improvement of teachers as the following reasons: 1) it helps to understand in an educational concept relating to the teaching procedure; 2) it can adapt the concept and technique of teaching and learning; 3) teachers learn and develop their teaching methods through students' reflection; and 4) teachers are supported by their fellow. Advantages of the lesson study are that the over-numbers of student in a classroom are reduced and teachers learn directly from the study plan to become a research. Study with the open approach in mathematics focuses on seeking answers by sharing the students' ideas. The different learning experience of each student leads to a group discussion between students and teachers. As a result, the learning potential in mathematics of students will be improved effectively. The process of the lesson study consists of 1) the design of a problem situation; 2) creating learning media to help teachers see the different thinking methods of an individual student and help students show their learning potential; 3) sharing their opinions in their groups; 5) linking all ideas by teachers in the conclusion step; 6) reflecting

the result of teaching; and 7) exchanging knowledge among teachers. The unique quality of the lesson study differs from other approaches for the teacher development as followed: providing an opportunity for teachers to experience the concrete teaching and learning in the classroom, students as a heart of learning process and an important role of teachers in varying their teaching behaviors and developing the curriculum

คำสำคัญ : การศึกษาชั้นเรียน

Keyword : Lesson study

บทนำ

การศึกษาของไทยในยุคปฏิรูปการศึกษาในปัจจุบันได้มีนักการศึกษาคิดค้น นวัตกรรมการสอนใหม่ๆ เพื่อให้เข้ากับบริบทของนักเรียนไทยมากมายหลายแบบ และเป็นการส่งเสริมการพัฒนาวิชาชีพครูเพื่อส่งผลต่อการเรียนของนักเรียนไทยที่จะ ทำให้เกิดกระบวนการคิดวิเคราะห์มากยิ่งขึ้น นวัตกรรม Lesson study เป็นนวัตกรรม ที่เป็นรูปแบบหลักในการพัฒนาวิชาชีพครูที่ได้รับการพัฒนาและใช้ในประเทศญี่ปุ่นมา ประมาณ 130 ปีมาแล้ว และได้รับการยอมรับว่าเป็นวิธีที่มีประสิทธิภาพในการสอนอีก วิธีหนึ่ง เพราะมีการปรับปรุงและพัฒนาอยู่ตลอดเวลา การสอนคณิตศาสตร์ที่ใช้ นวัตกรรม Lesson study เป็นวิธีการที่ทำให้เกิดการสอนที่ดีขึ้นอย่างยั่งยืนและมั่นคง เพราะได้ผ่านการปรับปรุงและพัฒนาแล้ว (Lewis ,& Perry, 2003)

สำหรับในประเทศไทยการสอนแบบ Lesson study นำมาใช้ครั้งแรกใน ปีการศึกษา 2547 โดย ผศ.ดร.ไมตรี อินทร์ประสิทธิ์ ได้มีการขยายตัวไปอย่างแพร่หลาย ในแวดวงการศึกษาในระดับประถม มัธยม และอุดมศึกษาทั่วทุกภูมิภาค ในขณะที่ เดียวกันก็ได้มีนวัตกรรม Lesson study นี้มาใช้กับการสอนคณิตศาสตร์แก่นักศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น เพื่อให้คณาจารย์และนักศึกษาได้ใช้เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและเปิดโลกทัศน์ เพราะเป็นวิธีการที่ครูเป็นผู้ผลักดันให้เกิดการ ปรับปรุงการสอน โดยมีเป้า หมายหลักอยู่ที่นักเรียน ทำให้ครูค้นพบว่าการทำงานร่วมกัน อย่างดีระหว่างครูด้วยกัน ทำให้ครูได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนการเรียนรู้เกี่ยวกับการสอน

นวัตกรรม Lesson study เป็นนวัตกรรมที่เป็นอีกหนึ่งวิธีที่จะช่วยในการพัฒนาวิชาชีพครู เพราะเป็นแนวทางที่จะช่วยให้ครูได้ปรับปรุงการสอนด้วยตัวของครูเอง (teacher-led instruction improvement) และเป็นการผลักดันให้ครูเกิดความรู้สึกที่จะพัฒนาวิชาชีพครูภายใต้กระบวนการปรับปรุงการสอนด้วยตัวของครูเองอยู่ตลอดเวลา โดยไม่ต้องรอให้มีผู้เชี่ยวชาญจากภายนอกมาดูแล เพราะจุดประสงค์หลักหรือจุดเน้นที่จะทำให้เกิดผลคือนักเรียน ดังนั้นการนำแนวทางนี้มาใช้ในการสอนของครูไม่ว่าจะเป็นด้านเนื้อหา วิธีการสอน สื่อการสอน ที่นำมาใช้จะเกิดผลต่อการเรียนรู้ของนักเรียนมาก

จากการที่นวัตกรรม Lesson study ได้รับการยอมรับในประเทศต่างๆว่ามีคุณค่าต่อครู สามารถเปลี่ยนแปลงครูและนักเรียนได้ นวัตกรรม Lesson study จึงน่าจะได้รับการพิจารณาว่าเหมาะสมกับประเทศไทยอย่างยิ่งในภาวะที่ประเทศไทยในปัจจุบันต้องการให้ครูได้ปฏิรูปการสอนตนเอง เพื่อจะได้ส่งผลกระทบต่อการศึกษาของนักเรียน และใช้ในการพัฒนาวิชาชีพครูในประเทศไทย อันจะช่วยให้เกิดผลดีต่อการปฏิรูปครูเป็นอย่างยิ่ง (Inprasitha, 2009)

Lesson study มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาครูเหตุผลที่ Lesson study ได้รับความนิยมนั้นมีเหตุผลหลายประการ คือ

1. ทำให้เกิดความเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิดทางการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับแนวปฏิบัติในการสอน
2. ปรับเปลี่ยนความคิดและวิธีการสอน และการเรียนรู้
3. เรียนรู้ที่จะพัฒนาการปฏิบัติการสอนของครูจากการสะท้อนผลของนักเรียน
4. ได้รับการสนับสนุนและการช่วยเหลือจากเพื่อนครูแนวปฏิบัติของ Lesson study เป็นกระบวนการปรับปรุงการสอนอย่างต่อเนื่อง โดยมีจุดมุ่งหมายให้ครูได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้เทคนิคการสอนจากเพื่อนครูด้วยกัน ทำให้เกิดการยอมรับข้อบกพร่องของตนเอง แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขใหม่

จากนวัตกรรม Lesson study ผศ.ดร.ไมตรี อินทร์ประสิทธิ์ ได้นำเอาวิธีการสอนคณิตศาสตร์แนวใหม่ คือ Open Approach และ Lesson study เป็นวิธีการสอนแบบเปิด และทำให้เกิดการวิจัยแผนการสอน ซึ่งอาจารย์ได้ไปศึกษามาจากประเทศญี่ปุ่น วิธีการแบบเปิดนี้จะช่วยลดอุปสรรค เรื่องจำนวนเด็กต่อห้อง ที่มีมากเกินไป

ไปได้ เพราะวิธีการแบบเปิด จะทำให้ครูได้ด้านความแตกต่างระหว่างบุคคลอย่างชัดเจน เพราะความแตกต่างระหว่างบุคคลจะเกิดคำตอบของนักเรียนที่เป็นกระบวนการนั่นเอง ต่อจากนี้จะขออธิบายเฉพาะการสอนแบบเปิด ในวิชาคณิตศาสตร์เท่านั้น เพราะผู้เรียนเป็นครูคณิตศาสตร์ สำหรับการเรียนการสอนคณิตศาสตร์ ถ้าใช้ Open Approach Lesson study แล้วครูจะให้ความสำคัญกับการใช้แผนการเรียนรู้จนทำให้เกิดเป็นการวิจัย แผนการสอนในชั้นเรียนเกิดขึ้น เพราะแผนการสอนคือเป็นเครื่องมือสำคัญอย่างหนึ่งในการสอนซึ่งมีกระบวนการ 3 ขั้นตอน คือ 1) ร่วมมือกันสร้างแผนการสอนของครูในกลุ่มคณิตศาสตร์หรือผู้สนใจ 2) ร่วมกันสังเกตการสอน 3) ประชุมเพื่อสะท้อนผลการสอนร่วมกัน

ขั้นตอนที่ 1 ครูจะประชุมเพื่อสร้างแผนการสอนร่วมกัน โดยกำหนดเรื่องที่สอนตามหลักสูตรสถานศึกษา การสร้างแผนการสอนต้องยึดหลักการสร้างคำถามหรือคำสั่งปลายเปิด และให้ครอบคลุมเนื้อหาที่ต้องการสอน ซึ่งเป็นวิธีการ Open Approach จากหลักการดังกล่าวครูทุกคนต้องช่วยกันคิด แล้วแสดงความคิดเห็นร่วมกัน โดยคำถามที่จะต้องใช้ในชั้นเรียนต้องเป็นคำถามแบบเปิดแต่จะมีประเด็นความรู้ไว้ในคำถามให้นักเรียนได้ร่วมกันคิด และหาคำตอบ เป้าหมายสำคัญของวิธีการสอนแบบเปิด ต้องการให้นักเรียนทุกคนเรียนคณิตศาสตร์ได้สอดคล้องกับศักยภาพของตนเองได้อย่างเต็มที่ในกระบวนการทางการคิดคณิตศาสตร์ การปรับปรุงและพัฒนาการสอนลักษณะนี้จะช่วยแก้ปัญหาครูที่ต้องสอนกิจกรรมในลักษณะเดิมๆ ซ้ำๆทุกปีได้เพราะจะทำให้ครูสนุกกับการหาคำถามมาถามเด็กและคำตอบที่ได้ก็แตกต่างกันในแต่ละปีช่วยลดปัญหาการเรียนระหว่างเด็กเก่งกับเด็กอ่อนให้เกิดความสมดุลกัน เนื่องจากนักเรียนได้ร่วมกันแสดงความคิดเห็นโดยที่ครูจะไม่ปฏิเสธคำตอบไปสู่ความรู้ให้กับนักเรียนแต่จะทำหน้าที่เชื่อมโยงคำตอบไปสู่ความรู้ให้กับนักเรียน

กระบวนการของ Lesson Study โดยทั่วไปประกอบด้วย 8 ขั้นตอนดังนี้ (Inprasitha, 2003)

(1) Problem Identification กำหนดประเด็นที่จะสอน ขึ้นอยู่กับความต้องการของนักเรียน

(2) Class planning วางแผนการสอน โดยเน้นที่นักเรียนและครูเป็นสำคัญ

(3) Class implementation นำแผนการสอนไปใช้ โดยเน้นบทเรียนที่ส่งเสริมการเรียนรู้และกระบวนการคิดของนักเรียน และแก้ไขความเข้าใจคลาดเคลื่อน

(4) Class evaluation and review of result ประเมินผลบทเรียนว่าส่งผลต่อการเรียนรู้ของนักเรียนอย่างไร และร่วมกันอภิปรายสะท้อนความคิด

(5) Reconsideration of class ปรับปรุงบทเรียนโดยอาศัยข้อมูลที่รวบรวมได้

(6) Implementation base on reconsideration นำแผนการสอนที่ปรับปรุงแล้วมาสอนนักเรียนกลุ่มอื่น

(7) Evaluation and review ประเมินผลบทเรียนและร่วมกันอภิปรายสะท้อนความคิดเกี่ยวกับบทเรียน

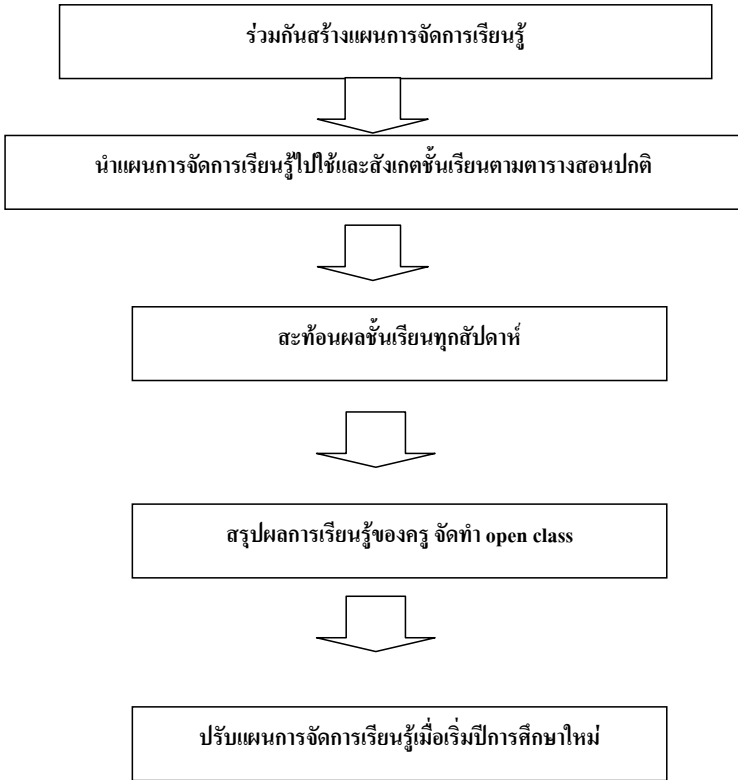
(8) Share result นำผลที่ได้มาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน

การศึกษาชั้นเรียน สิ่งหนึ่งที่ต้องการคือการพิจารณาด้านเวลาและความพยายามในการกำหนดตารางการทำงานให้เรียบร้อย อย่างไรก็ตาม ผู้ที่ได้ลงมือกระทำก็จะเป็นผู้ที่สร้างคุณค่าด้านการใช้เวลาและความพยายามจากในปัจจุบัน ที่มุ่งเน้นที่จะปรับปรุงผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนและการปลูกฝังความตระหนักในที่จะใช้กับการศึกษาชั้นเรียน จะช่วยสร้างความสัมพันธ์ที่แข็งแกร่งในหมู่ครูและการปรับปรุงการสอน ข้อค้นพบจากการศึกษาชั้นเรียนนี้ ช่วยสร้างความเป็นมืออาชีพในการสอนให้แก่ครู และแน่นอนรางวัลที่ยิ่งใหญ่ที่สุด คือประโยชน์ที่นักเรียนได้รับจากการปรับปรุงการนำไปใช้และวิธีคิดในวิชาคณิตศาสตร์ของพวกเขา แม้ว่ามันจะให้ประโยชน์มาก กระบวนการดังกล่าวยังเหมือนอยู่ในภาวะมีอุปสรรค อย่างไรก็ตาม ครูต้องระลึกว่าจะต้องร่วมกันทำงานเพื่อปรับปรุงการเรียนรู้ของนักเรียน การแลกเปลี่ยนจุดประสงค์ร่วมกันก็สามารถเพิ่มคุณค่าได้เป็นอย่างดีทีเดียว และมันยังช่วยให้ครูได้จดจำในประเด็นที่ได้สังเกต คือ อยู่ที่วิธีคิดของเด็ก ไม่ใช่ความสามารถในการสอนของพวกเขา สิ่งนี้มันสามารถช่วยลดความกังวลลงไปได้สำหรับครู (Inprasitha, 2009)

ในการจัดการเรียนการสอนในวิชาคณิตศาสตร์โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยขอนแก่น(ศึกษาศาสตร์)ระดับประถมในขั้นตอนแรกนั้นครูผู้ร่วมโครงการจะมาร่วมกันสร้างแผนการจัดการเรียนรู้ โดยดูว่าต้องการสอนนักเรียนเรื่องอะไรบ้างและจะตั้งคำถามอย่างไร จากนั้นจะกำหนดคำถามปลายเปิดให้ครอบคลุมประเด็นที่ต้องการสอนเด็ก ซึ่งเป็น วิธีการแบบเปิด จะซ่อนประเด็นความรู้ไว้ในคำถามให้เด็กๆ ได้ร่วมกันคิด และหาคำตอบ โดยคำตอบของเด็กแต่ละคนอาจจะแตกต่าง นักเรียนแต่ละคนจะมีประสบการณ์

ในการเรียนรู้ที่แตกต่างกันในการให้เหตุผล และต้องยอมรับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกันครูพยายามเชื่อมโยงข้อมูลที่เด็กๆ อธิบาย ซึ่งครูจะต้องใจเย็นไม่สรุปว่าความคิดของใครผิดหรือถูก แต่เมื่อเด็กมีความเห็นที่ผิดออกไป ก็อาจจะมียุติคนอื่น ๆ เห็นแย้งขึ้นมา เด็กในชั้นเรียนก็จะได้อภิปรายร่วมกัน ถกเถียงถึงความรู้ที่ตนด้วยกัน สุดท้ายครูและนักเรียนก็จะร่วมกันสรุปประเด็นของความรู้ได้ สำหรับจุดสำคัญของวิธีการสอนด้วยวิธีแบบเปิด จะต้องให้นักเรียนเปิดใจกว้างเกี่ยวกับคณิตศาสตร์ โดยมีเป้าหมายให้นักเรียนทุกคนเรียนคณิตศาสตร์ได้สอดคล้องกับศักยภาพทางคณิตศาสตร์ของตนและระดับของการกำหนดการเรียนรู้ด้วยตนเอง นอกจากนี้ยังต้องการให้เด็กสามารถใช้ศักยภาพของตนเองได้อย่างเต็มที่ในกระบวนการคิดทางคณิตศาสตร์ ดังนั้น การได้พัฒนาบทเรียนร่วมกันและได้ร่วมกันคว่ำจุดมุ่งหมายของบทเรียนและวัตถุประสงค์มีความเหมาะสมกับหลักสูตรที่ใช้กับนักเรียนชั้นต่าง ๆ อย่างไร และจะวัดความคิดของนักเรียนระหว่างบทเรียนนั้นอย่างไร ก็ถือว่าเป็นสิ่งที่สร้างคุณค่ามาก การสังเกตบทเรียนและการสนทนาจากข้อสังเกตร่วมกัน แน่นนอนว่า มันจะเกิดพลังการฝึกที่สร้างการเรียนรู้ที่ยิ่งใหญ่และได้ปรับปรุงความรู้วิชาการด้วย หากกลุ่มริเริ่มมีเวลาและความสนใจ ก็มีความสำคัญต่อการดำเนินการต่อในกระบวนการทบทวนบทเรียนและการมีครูอื่นนำไปสอนและมีการสังเกตบทเรียนอีก ผู้บริหารมีความเชื่อว่านวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียน ด้วยวิธีการแบบเปิด จะเป็นการพัฒนาครูในด้านพฤติกรรมการสอน มีการเปลี่ยนแปลงระบบการทำงานของครูที่เมื่อก่อนคิดคนเดียววางแผนการทำงานคนเดียว เขียนแผนการจัดการเรียนรู้คนเดียว แล้วนำไปใช้สอน แต่การศึกษาชั้นเรียน ทำงานเป็นกลุ่ม เป็นระบบ เกิดความสามัคคีในหมู่คณะ ทำให้องค์กรพัฒนา ผู้บริหารได้รับทราบถึงปัญหาด้านการจัดการเรียนการสอน การจัดตารางสอน การให้ความร่วมมือของครูในโรงเรียน ทำให้คณะทำงานมีขวัญและกำลังใจและส่งเสริมการดำเนินงานเป็นอย่างดี ผู้ร่วมงานให้ความสำคัญในกิจกรรมที่ร่วมกันของคณะกรรมการดำเนินงาน ให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรม ผู้บริหารเข้าร่วมกับคณะครูและทีมวิจัยเข้าร่วมสังเกตการณ์สอน เข้าร่วมการประชุมสะท้อนผล ในแต่ละสัปดาห์และเข้าร่วมกิจกรรมอื่นๆ (Inprasitha, 2009)

กระบวนการการศึกษาชั้นเรียน สามารถแสดงได้ดังแผนภูมิต่อไปนี้
(Inprasitha, 2003)

ภาพที่ 1 แสดงรูปแบบกระบวนการการศึกษาชั้นเรียน

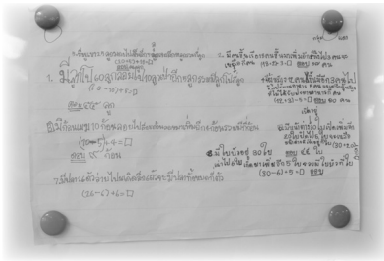
ลำดับแรกของกระบวนการการศึกษาชั้นเรียน

1. การสร้างสถานการณ์ปัญหา ที่จะทำให้ผู้เรียนนำสถานการณ์นั้นไปเป็น
โจทย์การเรียนรู้ เด็กจะมีวิธีคิดที่แตกต่างกันในกลุ่ม เด็กๆ พยายามช่วยกันคิดเพื่อให้
กลุ่มของตนประสบความสำเร็จ แม้ว่าบางครั้งอาจมีความขัดแย้งกัน แต่เด็ก ๆ ก็สามารถ
สรุปเป็นข้อตกลงในกลุ่มของตนเองได้

แผนภาพที่ 2 แผนภาพแสดงภาพเพื่อให้นักเรียนเขียนโจทย์ปัญหาพร้อมประโยคสัญลักษณ์

แผนภาพที่ 3 แผนภาพแสดงตัวอย่างผลงานที่นักเรียนนำเสนอ

2. การสร้างสื่อการเรียนรู้ จะช่วยให้ครูได้เห็นวิธีการคิดของผู้เรียนแต่ละคนที่แตกต่างกัน และช่วยให้ผู้เรียนแต่ละคนได้แสดงความสามารถ แสดงศักยภาพ ความสนใจ และการเรียนรู้ ที่แตกต่างกัน

แผนภาพที่ 4 แผนภาพแสดงกระบวนการคิดของผู้เรียน

3. การมีเวลาให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเอง เพื่อให้ผู้เรียนใช้เวลากับการเรียนรู้ที่เกิดขึ้น ครูเป็นเพียงผู้สังเกต และบันทึกวิถีคิดของเด็กที่ได้พบ รวมถึงสภาพบรรยากาศภายในห้องเรียน การมีส่วนร่วมของผู้เรียน พฤติกรรมของเด็กแต่ละคน แนวความคิดที่ทักษะกระบวนการของแต่ละคน ซึ่งมีครูอีกคนคอยสังเกตและบันทึกสิ่งต่างๆ ที่เกิดขึ้นเพื่อนำมาสะท้อนผลร่วมกันกับครูผู้สอน

แผนภาพที่ 5 แผนภาพแสดงกระบวนการคิดของผู้เรียนและผู้สังเกต

4. การแลกเปลี่ยนแนวความคิดร่วมกัน ผู้เรียนแต่ละกลุ่มจะนำเสนอความคิดที่กลุ่มของตนคิดร่วมกันแล้วมานำเสนอผลงานของกลุ่มให้เพื่อน ๆ ในห้อง ได้รับฟัง

แผนภาพที่ 6 แผนภาพแสดงการนำเสนอผลงานของผู้เรียน

5. ขั้นสรุป ครูจะทำหน้าที่เชื่อมโยงความคิดของทุกกลุ่มเข้าด้วยกัน และนำไปสู่ความเข้าใจในเรื่องที่ครูต้องการสอน โดยอาศัยความเข้าใจของผู้เรียนที่มีอยู่เดิมเป็นฐาน

แผนภาพที่ 7 แผนภาพแสดงการสรุปของครูผู้สอน

6. นำสิ่งที่ได้วางแผนร่วมกันมาสะท้อนถึงสิ่งที่เกิดขึ้นในชั้นเรียนที่ครูได้ร่วมกันวางแผนกันไว้และปรับปรุงในสิ่งที่ทำให้เกิดอุปสรรคในการคิดของเด็ก เช่น สื่อการเรียนรู้มีขนาดเล็กเกินไป กระดานแม่เหล็กไม่เพียงพอต่อจำนวนกลุ่ม สีสันทึบของสื่อไม่เร้าความสนใจ เป็นต้น เพื่อที่ครูผู้สอนจะได้นำไปปรับปรุงและพัฒนาต่อไป

แผนภาพที่ 8 แผนภาพแสดงการวางแผนและการสะท้อนผล

7. แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเพื่อนร่วมวิชาชีพ เพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ประสบการณ์ และข้อเสนอแนะจากเพื่อนร่วมวิชาชีพในการพัฒนาการเรียนการสอน

แผนภาพที่ 9 แผนภาพแสดงการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเพื่อนร่วมวิชาชีพ

ลักษณะต่อไปนี้เป็นของ Lesson Study ทำให้ Lesson Study แตกต่างจาก การพัฒนาครูทั่วไป คือ

(1) Lesson Study เปิดโอกาสให้ครูได้มองเห็นการสอนและการเรียนรู้ใน ชั้นเรียนอย่างเป็นรูปธรรม ครูร่วมกันอภิปรายเกี่ยวกับการวางแผนการสอน การทำ แผนการสอนไปใช้ การสังเกตการสอน และสะท้อนความคิดเกี่ยวกับแนวปฏิบัติในชั้น เรียน การที่ได้สังเกตการสอนจริงในชั้นเรียน ทำให้ครูได้เข้าใจและเห็นภาพว่าการสอน ที่ดีนั้นเป็นอย่างไร ซึ่งจะช่วยให้นักเรียนเข้าใจในสิ่งที่ตนกำลังเรียนได้ดียิ่งขึ้น

(2) นักเรียนเป็นหัวใจสำคัญของโปรแกรมพัฒนาครู ซึ่งเป็นการเปิดโอกาสให้ ครูได้ศึกษา วิเคราะห์การกระบวนกรเรียนรู้และความเข้าใจของนักเรียนผ่านทางการ สังเกตการสอนและการอภิปรายเกี่ยวกับแนวปฏิบัติในการสอน

(3) Lesson Study ทำให้ครูได้มีบทบาทสำคัญในการก่อให้เกิดการปรับเปลี่ยน พฤติกรรมในการสอนและการพัฒนาหลักสูตร

บทสรุป

Lesson Study มีคุณลักษณะที่นักวิจัยพบว่ามีประสิทธิภาพในการปรับเปลี่ยน พฤติกรรมของครู เช่น การใช้สื่อของจริงเพื่อช่วยให้นักเรียนเรียนรู้การแก้ปัญหาอย่างมี ความหมาย การที่ครูได้สะท้อนเกี่ยวกับการสอน และแลกเปลี่ยนประสบการณ์ การที่ ครูได้มีเครือข่ายสนับสนุนทางวิชาการภายในโรงเรียน ในขณะเดียวกัน Lesson Study หลีกเลี่ยงลักษณะอันไม่พึงประสงค์ที่พบในการพัฒนาครูทั่วไป เช่น เป็นการอบรมระยะสั้น การอบรมที่ไม่ต่อเนื่อง และไม่ได้ปรับให้เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียนและความ ต้องการของครู องค์ประกอบสำคัญของการทำ Lesson Study คือ กลุ่มของผู้สอน ร่วมกันเตรียมแผนการสอนของบทเรียน จากนั้นนำแผนการสอนนั้นไปสอนในชั้นเรียน โดยมีทีม Lesson Study และบุคลากรทางการศึกษาอื่น ๆ เข้าร่วมสังเกตการสอน หลังจากนั้น จะมีการอภิปรายหลังการสอนเพื่อวิเคราะห์การสอนบทเรียนนั้น การศึกษา ชั้นเรียนจะช่วยให้อุทิศสนใจกระบวนการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นในบทเรียน อีกทั้งเป็นโอกาสที่ครู จะได้รวบรวมข้อมูลจากการสอนตามแผนการสอนที่ทีม Lesson Study ได้ร่วมกันจัดทำ ขึ้น ระหว่างการอภิปรายหลังการสอน ครูร่วมกันพิจารณาข้อมูลเพื่อ

(1) ทำความเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิดทางการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับแนวปฏิบัติในการสอน

(2) แบ่งปันความคิดและปรับเปลี่ยนมุมมองเกี่ยวกับการสอนและการเรียนรู้

(3) พิจารณาการสอนจากมุมมองของนักเรียน

(4) แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเพื่อนครูด้วยกัน

เอกสารอ้างอิง

Inprasitha, Narumol. (2009). **Lesson Study: Innovation for Developing Teacher and Students**. Thesis for Doctor of Education, Graduate School, Khon Kaen University.

Inprasitha, Narumol. et al. (2009). **Research Report on the Change of Teacher's Vision towards Teacher Professional Development Process Using Lesson Study**. Khon Kaen University.

Inprasitha, Narumol and Loifa, Suladda. (2008). **Lesson Study: Innovation for Developing Thai Teacher Professional Development**. Journal of Education, Khon Kaen University. April - September 2007; 30 (2-3): 25-40

Inprasitha, Maitree. (2003). **Training Document for Teacher Training Course**. Faculty of Education. Khon Kaen University.

Inprasitha, Maitree . (2006). **Background of Lesson Study in Thailand**. Interview. September 20.

Inprasitha, Maitree. et al. (2007). Preparedness of Implementing Teacher Professional Development of Japan Entitled "Lesson Study" to use in Thailand: Siriporn Watchawankhu, Kitti Prasertsuk. Editor. **Japanese Study Network in Thailand. Proceeding for the First National Academic Conference**. (Page 152-163). Bangkok: Sang Sue Company Limited.

- Inprasitha, Maitree. et al. (2009). **Teacher Professional Development using Lesson Study and Open Approach: The Pilot Project of Academic Year 2009.**
- Lewis, C. and Perry, R. (2003). **Lesson Study and Teachers Knowledge Development : Collaborative Critique of a Research Model and Methods.**